

Respostes de l'escriptor

JOAN FRANCESC MIRA

Com que aquest paper arribarà als lectors en una pesadíssima setmana d'eleccions, val més que s'entretinguin amb una escena que no hi té res a veure. Això és un escriptor, a la cuina, que es prepara el cafè i es diu, en veu alta: cada dia em dic que avui ha de ser una jornada productiva, i tots els dies passa alguna cosa que m'impedeix d'escriure. L'escriptor, que no sóc jo però podria ser-ho, pensa que han de venir a fer-li aquella entrevista, ha de preparar encara les respostes, té por que la seua novel·la tampoc avui avançarà massa. Com jo mateix tinc por de constatar que el meu llibre creix tan lentament que sembla que no creix. L'escriptor que no sóc jo imagina que podria començar amb aquesta pregunta: s'ha avorrit mai en la seua vida? Sí, en la infantesa, després no. Cal dir que en la infantesa és un avorriment poblat de somnis, mentre que en la vida adulta l'avorriment està fet de repeticions, és continuar fent alguna cosa de la qual ja no esperes cap sorpresa. Jo del que tinc por és de repetir-me en el meu treball literari, pensa l'escriptor, per això he de trobar cada vegada algun desafiament, he de proposar-me alguna cosa que vaja més enllà de les meues possibilitats. Vejam una altra pregunta, a partir d'una citació de Nietzsche: "Si existeix l'art, si hi ha un acte estètic...", és indispensable una condició psicològica: *la frenesia*". Puc contestar que no, que jo sóc sempre racional en allò que escric, que tot el que faig està sotmès a la raó, la claredat, la lògica: pensar que estic ec sobre mi mateix. També puc respondre que escric sovint en estat de trànsit, arravatat, no sé com escric coses tan boges:

pensaran que faig comèdia. Més val que conteste aquesta pregunta: què hi pose de mi mateix, en allò que escric? Hi pose la raó, la voluntat, el gust, la cultura a què pertany; i alhora hi pose també l'inconscient, els impulsos interiors, les meues neurosis, o siga, justament, la frenesia. Hi ha més preguntes, sobre la interpretació dels somnis, sobre Freud, que l'entrevistat lleigeix perquè troba que ell també, Freud, és un bon escriptor, com un autor de novel·les policiaques que es llegeixen amb interès apassionat. Però les preguntes més interessants són les que parlen sobre l'escriptura. Com aquesta: creu que els escriptors escriuen allò que poden i no allò que haurien d'escriure? Podria respondre: els escriptors escriuen el que poden. L'acte d'escriure esdevé eficaç, només si permet expressar la pròpia interioritat. Un escriptor pot sentir-se obligat a escriure això o allò, però hi ha diferents tipus d'obligació. Hi ha les constriccions literàries, com el nombre de versos d'un sonet o les regles de la tragèdia clàssica. Formen part de l'estructura de l'obra, i al seu interior la

personalitat de l'escriptor es pot expressar lliurement. Hi ha també les constriccions socials, que no poden ser imposades directament a l'obra, han de passar a través de l'interioritat de l'escriptor...

Preguntaran també: són mentiders els escriptors?, i si no ho són quina mena de veritat és la que contenen? Vejam..., els novel·listes contenen aquella veritat que es pot amagar en el fons de qualsevol mentida. Ja sabeu que per a un psicoanalista el fet que digueu una veritat o una mentida no és tan important, perquè també les mentides són interessants, reveladores, tant com qualsevol suposada veritat. Jo sent una certa desconfiança envers l'escriptor que pretén dir tota la veritat sobre si mateix, sobre la vida i sobre el món. M'estime més buscar aquell punt de veritat que es troba en l'escriptor que es presenta com un mentider desvergonyat. Quan escric una novel·la construïda sobre mistificacions literàries (*Se una notte d'inverno un viaggiatore*, diu l'autor que prepara les respostes; *Els treballs perduts*, diria potser qui les transcriu ací), el que intente és trobar per aquesta via una veritat que altrament no hauria pogut trobar. També li preguntaran per què no escriviu poesia, i diu que en va escriure una mica de molt jove, i que tot és una qüestió de mecanismes mentals. Li preguntaran si pensa que Europa està submergida per la cultura angloamericana i contestarà que no, que ell no ho sent així, i li preguntaran encara més coses. No cal dir que és Italo Calvino qui prepara les respostes, i que jo simplement les he traduïdes, una mica a la meua manera. Calvino escrivia tot això el 1983, i jo ho vaig llegir molts anys després, publicat per la revista *MicroMega*. Li vaig dedicar, no sé on, un article (més llarg que aquest) que acabava afirmant que ja sé que són coses que tenen ben poc interès per al públic, però que, si algun dia em feien preguntes com aquelles, jo prepararia també, probablement, respostes molt semblants. Com, efectivament, s'ha esdevingut al llarg dels anys: respostes calvinistes.

«ELS NOVEL·LISTES CONTEN AQUELLA VERITAT QUE ES POT AMAGAR EN EL FONDS DE QUALSEVOL MENTIDA. JA SABEU QUE PER A UN PSICOANALISTA EL FET QUE DIGUEU UNA VERITAT O UNA MENTIDA NO ÉS TAN IMPORTANT, PERQUÈ TAMBÉ LES MENTIDES SÓN INTERESSANTS, REVELADORES»